

OD REDAKCJI

PERCEPCJA OBRAZU

Dla naczelnych, którymi przecież jesteśmy, podstawowym zmysłem pozwalającym orientować się w rzeczywistości jest wzrok. Zatem patrzenie, widzenie, tworzenie mentalnych koncepcji oglądanych zjawisk i obrazów stanowi dla człowieka zasadniczy mechanizm pozwalający orientować się w świecie. Patrzenie jest zatem pierwotne – poprzedza nawet mówienie. Potwierdzenie tego faktu stanowi jeden z naszych podstawowych schematów kognitywnych: widzieć – to wiedzieć. Czy jednak obrazy, które percypujemy, stanowią odzwierciedlenie (wierne) zjawisk świata? Czy też są tylko jego określoną wizualną reprezentacją, bo wykorzystującą budowane przez nas i społecznie ustalone kody wizualne? Dziś wiemy już na pewno, że tworzone i percypowane obrazy, mające być zarówno „neutralnym” (np. fotograficznym), jak i artystycznym (np. malarstwo) odwzorowaniem zjawisk rzeczywistości, nigdy nie są przezroczystymi oknami na świat – zawsze są jego interpretacją, dokonywaną z określonej perspektywy i punktu widzenia. Zwłaszcza zwrot ikoniczny, ważny przełom we współczesnej kulturze (zwanej właśnie kulturą obrazu), uświadomił nam, jak ważna jest wielorako ukierunkowana refleksja nad społeczno-kulturowymi przejawami wizualności i sposobami jej percepcji. Dodajmy – wizualności niekoniecznie o charakterze artystycznym. Wszegobecność obrazów, wpisanie ich w określone dyskursy kulturowe oraz powszechność ich przyswajania niesie ważne konsekwencje antropologiczne, mentalnościowe i dyskursywne. Obrazy są bowiem tekstami – wytwarzającymi znaczenia i spajającymi przez użytkownika kultury w semantyczną całość w każdorazowym akcie odbioru. A zatem prawda obrazu wychodzi na jaw tylko wtedy, gdy zostanie on przeczytany jako tekst – bo tylko lektura obrazu jako tekstu odsłania jego konstrukcyjny charakter. A samo widzenie to zawsze negocjacje znaczeniowe między percypowanymi przez odbiorcę danymi sensorycznymi a jego wiedzą i oczekiwaniami.

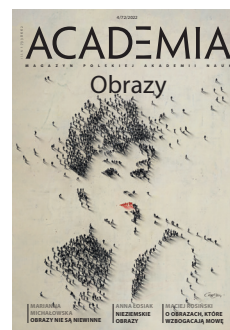
PROF. BOGUSŁAW SKOWRONEK

Alek Slon, Lake Play, 2020

Artysta wizualny i kurator. Ukończył filozofię na Uniwersytecie Warszawskim i malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych w Rzymie. „Na obrazie jest jezioro, nad które jeździłem na wakacje jako mały chłopiec. Nadal czasami odwiedzam to miejsce i niezależnie od pogody i pory roku zawsze widzę je w ten sposób: jako słoneczną krainę przygody i beztroskiej zabawy” – mówi.

ALEK SLON

MAGAZYN
POLSKIEJ AKADEMII
NAUK

nr 4/72/2022
kwartalnik
ISSN 1733-8662
nakład: 1500 egz.

© Polska Akademia Nauk

Biuro Komunikacji
pl. Defilad 1
00-901 Warszawa

www.pan.pl
www.academia.pan.pl
academia@pan.pl

ZESPÓŁ
REDAKCYJNY

Jolanta Iwańczuk

redaktor naczelna
nauki o Ziemi

**Katarzyna
Kalinowska**
redakcja

Marcin Pietras
nauki biologiczne
i rolnicze

Justyna Orłowska
dziennikarz

Dominik Wódz
redakcja językowa

**Andrzej Figatowski
Bartek Sumowski**
grafika

RADA NAUKOWA

Jerzy Duszyński
prezes PAN
(przewodniczący)

**Stanisław Filipowicz
Roman Słowiński
Grażyna Borkowska
Katarzyna Turnau
Witold Rużyłło
Antoni Rogalski
Henryk Szymczak**

Druk:
Agencja Wydawniczo-
-Poligraficzna Gimpo